

Коваленко Ю. М., Литвін Я. А.

ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

У статті досліджено специфіку інвестиційної діяльності страхових компаній як складову їх основної діяльності. Визначено фінансовий та фінансово-інвестиційний потенціал страховика. Запропоновано основні засади механізму формування та складу цього фінансового-інвестиційного потенціалу. Ідентифіковано умови забезпечення платоспроможності страховика, систему та склад страхових резервів. Проілюстровано динаміку активів та страхових резервів в Україні. Проаналізовано розподіл страховиків за активами, а також розміщення страхових резервів на сучасному етапі.

Ключові слова: страховик, фінансовий потенціал, фінансово-інвестиційний потенціал, власний капітал, активи, страхові резерви, фінансові інструменти.

Коваленко Ю. М., Литвин Я. А.

ФИНАНСОВО-ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ В УКРАИНЕ

В статье исследована специфика инвестиционной деятельности страховых компаний как составляющая их основной деятельности. Определен финансовый и финансово-инвестиционный потенциал страховщика. Предложены основные принципы механизма формирования и состав этого финансового инвестиционного потенциала. Идентифицированы условия обеспечения платежеспособности страховщика, систему и состав страховых резервов. Проиллюстрирована динамика активов и страховых резервов в Украине. Проанализированы распределение страховщиков по активам, а также размещение страховых резервов на современном этапе.

Ключевые слова: страховщик, финансовый потенциал, финансово-инвестиционный потенциал, собственный капитал, активы, страховые резервы, финансовые инструменты.

Kovalenko Yu., Litvin Ya.

FINANCIAL AND INVESTMENT POTENTIAL INSURANCE COMPANIES IN UKRAINE

The article explores the specifics of investment activity of insurance companies as a component of their main activity. The financial, financial and investment potential of the insurer is determined. The basic principles of the mechanism of formation and composition of this financial-investment potential are offered. The conditions of ensuring insolvency of the insurer, the system and the composition of insurance reserves have been identified. The dynamics of assets and insurance reserves in Ukraine is illustrated. The analysis of the distribution of insurers by assets, as well as the placement of insurance reserves at the present stage.

Key words: insurer, financial potential, financial and investment potential, own capital, assets, insurance reserves, financial instruments.

Постановка проблеми. У сучасних умовах ринок страхових послуг не може забезпечити потреби суспільства в новітніх страхових продуктах. На самому ринку функціонують страховики, які застосовують демпінг без відповідного забезпечення взятих на себе зобов'язань, а також недостовірну звітність, що не дозволяє дати аналітичну оцінку їх діяльності. Недостатній розвиток ринку страхових послуг спричинений недосконалою та застарілою нормативно-правовою базою, непрозорими та непередбачуваними правилами регулювання та нагляду. Наразі вживання відповідних заходів для фінансового оздоровлення страхових компаній, виведення з ринку тих із них, хто не може покращити свій фінансовий стан, є недостатнім.

Як зазначено у Стратегії розвитку страхового ринку України на 2012–2021 роки, у структурі українського ВВП не виправдано малою є частка класичного страхового ринку, на яку припадає близько 0,9 %, у той час як середньосвітовий показник становить близько 7 %. Водночас, розвиток страхування великих ризиків, зокрема, в енергетичній та будівельній сферах, аграрному секторі, ризиків за масовими видами страхування, зокрема, медичного страхування, страхування життя та формування потужного довгострокового фінансового ресурсу через залучення заощаджень домашніх господарств та корпорацій до інвестиційного процесу неможливий без реформування страхового сектора економіки [11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми фінансового забезпечення страхової діяльності та виробництва страхових послуг і пов'язаних з ними послуг ґрунтовно досліджено західними вченими, зокрема Д. Блекуелл, З. Боді, В. Берг, А. Вагнер, Р. Вестерфілд, О. Гаген, Дж. Глауберг, П. Годме, Д. Джефф, Д. Кідуелл, Д. Кеслер, Р. Колб, А. Манес, Р. Мертон, П. Мюллер, Р. Петерсон, С. Ру, Р. Родрігес, Дж. Стігліц, Г. Шмолер та ін. Серед українських учених, які працюють у цій царині, варто виділити В. Базилевича, О. Барановського, Р. Бачо, Н. Внукову, О. Вовчак, О. Залетова, Л. Нечипорук, С. Онишко, С. Осадця, Р. Пікус, Т. Ротову, Н. Ткаченко, В. Тринчука, В. Фурмана та ін. Проте, віддачі належне вже існуючим напрацюванням учених у сфері страхової діяльності, варто відзначити, що залишаються не до кінця визначеними інвестиційні можливості страхових компаній, їх фінансовий потенціал.

Тож **метою статті** є визначення сутності фінансово-інвестиційного потенціалу страхових компаній, його структури та можливостей інвестування страхових резервів.

Виклад основного матеріалу. Страхові компанії є потужними інституційними інвесторами і є органічною складовою фінансового сектору будь-якої економіки. Як зазначено у Законі України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР [10], предметом безпосередньої діяльності

страховика можуть бути лише: 1) страхування; 2) перестраховання; 3) фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням. Остання і складає його інвестиційну діяльність.

Власне, фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням, – це діяльність щодо акумулювання і наступного перерозподілу значних грошових коштів, і вона визначає склад і структуру капіталу страховика. Сформовані у такий спосіб фінансові ресурси є тимчасово вільними коштами, що можуть бути використовуватись як джерела страхових інвестицій. При цьому фінансове становище страхової компанії є передумовою формування її фінансово-інвестиційного потенціалу.

Дослідження різноманітних наукових джерел щодо страхової діяльності показало, що вчені переважно оперують поняттям «фінансовий потенціал». Так, наприклад, Т. Гавриляк [2], яка узагальнила ці думки, виділяє два підходи, зокрема з погляду ресурсів (сукупність фінансових ресурсів, ефективне використання яких приведе до очікуваного доходу та стійкого розвитку) та можливостей (усі явні та приховані можливості, які сприяють ефективному провадженню страхової, інвестиційної та фінансової діяльності, враховуючи обсяг та структуру фінансових ресурсів). Але варто зазначити, що сама страхова діяльність нині відокремлена від фінансової, про що свідчить секція К «Фінансова та страхова діяльність» Класифікації видів економічної діяльності (КВЕД 2010) [3], і це певною мірою суперечить Закону України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР [10], предметом безпосередньої діяльності страховика є зокрема і фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням. Т. Гавриляк дає власне визначення фінансового потенціалу страхової компанії як «фінансові ресурси та можливості їх ефективного використання» [2, С. 6]. На нашу думку, ці можливості пов'язані з насамперед із її інвестиційною діяльністю, без чого страхова компанія не зможе підтримувати свою платоспроможність та виконувати свої зобов'язання.

Отже, зважаючи на вищезазначене, ми пропонуємо таке поняття, як «фінансово-інвестиційний потенціал страховика» – це грошові фонди, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) і використовуються для розміщення страхових резервів та управління ними з метою отримання прибутку та задоволення потреб страхувальників і застрахованих осіб.

Механізм формування фінансово-інвестиційного потенціалу страховика наведено на рис. 1, а його структура – на рис. 2.

На етапі заснування та створення страхової компанії важливим є власний капітал, який з часом зазвичай поповнюється за рахунок різних джерел. Сюди можна віднести прибутки та доходи від страхової та інвестиційної діяльності, емісій, позабалансових операцій тощо. Страхові операції включають акумулювання внесків учасників страхового фонду (страхових премій) із подальшим виконанням зобов'язань через виплати обумовлених страхових відшкодувань лише деяким із них. Зиски страхувальника можна визначити через специфіку витрат страховика на ведення справи.

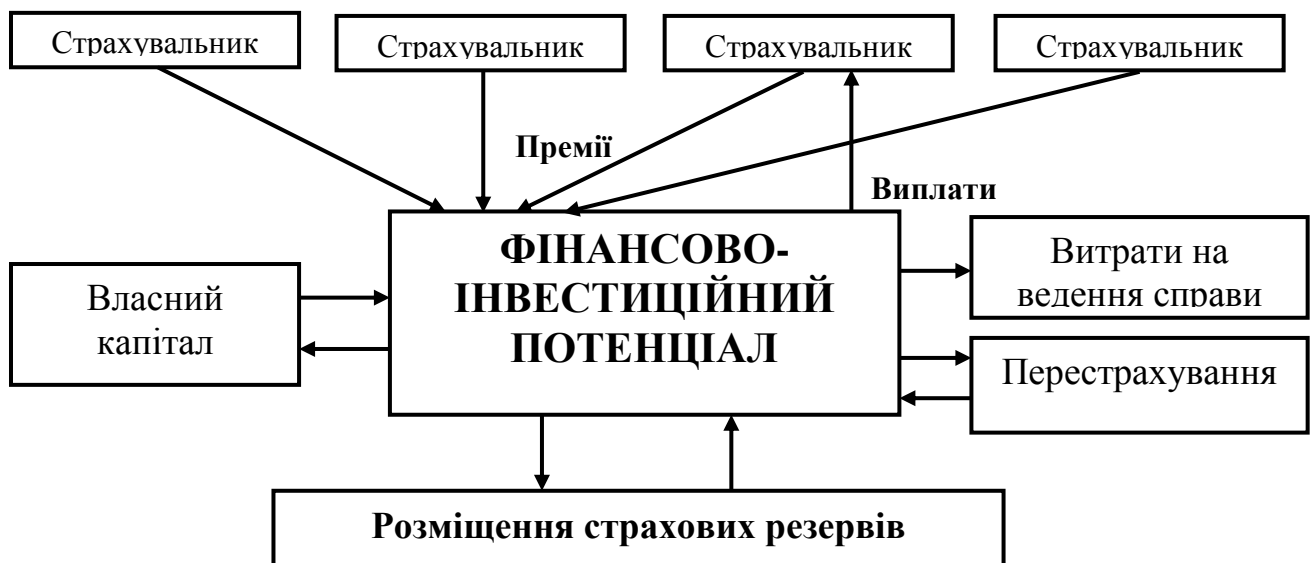

Рис. 1. Механізм формування фінансово-інвестиційного потенціалу страховика

Джерело: побудовано на основі [4, С. 191]

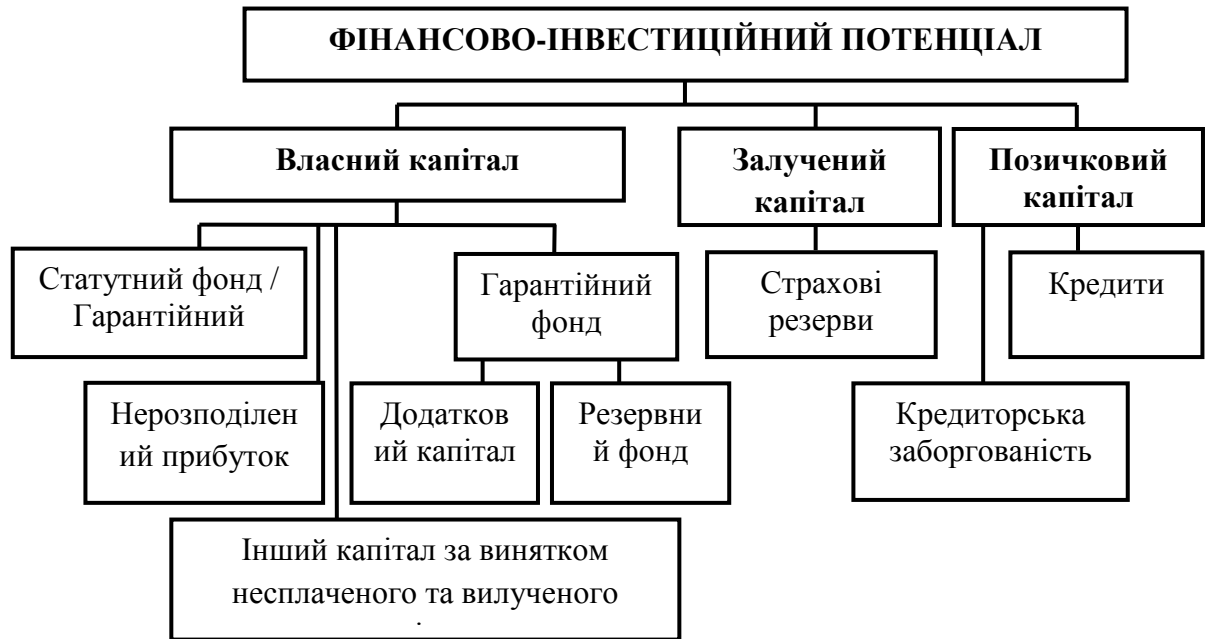

Рис. 2. Складові фінансово-інвестиційного потенціалу страховика

Джерело. Власна розробка.

Прийняття страховою компанією підвищених ризиків (певних подій, на випадок яких проводиться страхування і які мають ознаки ймовірності та випадковості настання [10]) на себе спричиняє несприятливість умов щодо платоспроможності. В цьому випадку використовують механізм перестраховування, тобто «страхування одним страховиком (цедентом, перестраховувальником) на визначених договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика (перестраховика) резидента або нерезидента, який має статус страховика або перестраховика, згідно з законодавством країни, в якій він зареєстрований» [10]. Договір перестраховування може містити передбачені зворотні суми як комісійну винагороду і тантьєми страховику, а з метою гарантованого виконання перестраховиком зобов'язань на його ім'я відкривається депозитний рахунок, де під передбачені договором відсотки накопичується премія перестраховування. У такий спосіб прямий страховик одержує додатковий інвестиційний ресурс і дохід. Характер же відносин з формування премій визначається формами та умовами договору перестраховування.

Беззаперечним є той факт, що інвестиційна та страхова діяльність між собою органічно пов'язані, незважаючи на те, що метою першої є одержання прибутку, а другої – захист від ризиків і покриття збитків. При цьому обов'язковим є дотримання таких умов забезпечення платоспроможності:

- 1) наявність сплаченого статутного фонду для страховиків-резидентів або гарантійного депозиту для філій страховиків-нерезидентів та наявності гарантійного фонду страховика;
- 2) створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань;
- 3) перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності [10].

Мінімальний розмір статутного фонду (гарантійного депозиту) страховика, який займається видами страхування іншими, ніж страхування життя, встановлюється у сумі, еквівалентній 1 млн євро, а страховика, який займається страхуванням життя, 10 млн євро за валютним обмінним курсом валюти України [10]. Щодо гарантійного фонду, то він включає додатковий та резервний капітал, а також суму нерозподіленого прибутку. За рахунок нерозподіленого прибутку можуть створюватись вільні резерви – частка власних коштів, що резервується для забезпечення платоспроможності страхової компанії відповідно до прийнятої методики здійснення страхової діяльності.

У випадку обов'язкового страхування для забезпечення виконання взятих на себе зобов'язань страховики можуть формувати централізовані страхові резервні фонди, а також створювати відповідні органи управління. Їх джерелами виступають відрахування від надходжень страхових платежів, внески власних коштів та доходи від розміщення коштів централізованих страхових резервних фондів.

Якщо у період створення страховика його базовим є власний капітал, то у забезпеченні його фінансово-інвестиційного потенціалу є, власне,

інвестиційна діяльність, коли формування, розміщення страхових резервів та їх управління забезпечує певний дохід.

Відповідно до Закону України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР [10], страхові резерви утворюються страховиками з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування залежно від видів страхування (перестраховання). Вони поділяються на технічні резерви та резерви із страхування життя, або математичні резерви (рис. 3).

Страховики, які займаються ризиковими видами страхування, зобов'язані формувати і вести облік таких технічних резервів [10]: 1) незароблених премій (резерви премій), що включають частки від сум надходжень страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), що відповідають страховим ризикам, які не минули на звітну дату; 2) збитків, що включають зарезервовані несплачені страхові суми та страхові відшкодування за відомими вимогами страхувальників, з яких не прийнято рішення щодо виплати або відмови у виплаті страхової суми чи страхового відшкодування.

Рис. 3. Система страхових резервів в Україні

Джерело: побудовано на основі [10].

Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, було затверджено Методику формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя [8], з якої випливає, що страховики мають право робити за рахунок

тимчасово вільних коштів страхових резервів і капітальні, і фінансові інвестиції. Проте перші обмежуються лише правом придбання нерухомого майна, а другі мають бути лише портфельними, а не прямими.

Щодо страховиків, які займаються страхування життя, то вони зобов'язані створювати і вести облік: 1) довгострокових зобов'язань (математичні резерви); 2) належних виплат страхових сум (рис. 3). При цьому «величина резервів довгострокових зобов'язань (математичних резервів) обчислюється актуарно окремо по кожному договору згідно з методикою формування резервів із страхування життя з урахуванням темпів зростання інфляції» [10].

З урахуванням того, що страхові компанії є інституційними інвесторами, їх кошти мають бути розміщені з урахуванням інвестиційних цілей, зокрема безпечності, прибутковості, ліквідності та диверсифікованості. З метою забезпечення останньої страхові резерви повинні бути представлені однією або кількома з таких категорій активів: «грошові кошти на поточному рахунку; банківські вклади (депозити); валютні вкладення згідно з валютою страхування; нерухоме майно; акції, облігації, іпотечні сертифікати; цінні папери, що емітуються державою; права вимоги до перестраховиків; інвестиції в економіку України за напрямами, визначеними Кабінетом Міністрів України; банківські метали; кредити страхувальникам-фізичним особам, що уклали договори страхування життя, в межах викупної суми на момент видачі кредиту та під заставу викупної суми; готівка в касі в обсягах лімітів залишків каси, встановлених НБУ» [10]. Що стосується страхування життя, то, крім вищезазначених категорій вкладень, резерви можуть використовуватися також для довгострокового кредитування житлового будівництва. Слід зазначити, що це єдиний вид кредитування, який дозволено здійснювати страховикам.

При цьому розмір окремих категорій активів приймається для надання страхових резервів і обліковується як розміщення цих резервів в обмежених обсягах. Розробка норм їх розміщення переслідує три мети:

1) відповідність зобов'язанням у часі та просторі, тобто вимогам страхового захисту, ліквідності й дохідності, а також вкладання на строк, що співпадає з терміном дії взятих зобов'язань;

2) обмеженість сферою національної економіки. З одного боку, це нівелює ризики, що пов'язані з обмінними курсами, а, з іншого, – сприяє задоволенню потреб національної економіки у капітальних вкладеннях;

3) спрямованість інвестиційних ресурсів страховиків у конкретні види економічної діяльності, що їх необхідно розвивати у певних регіонах або період часу.

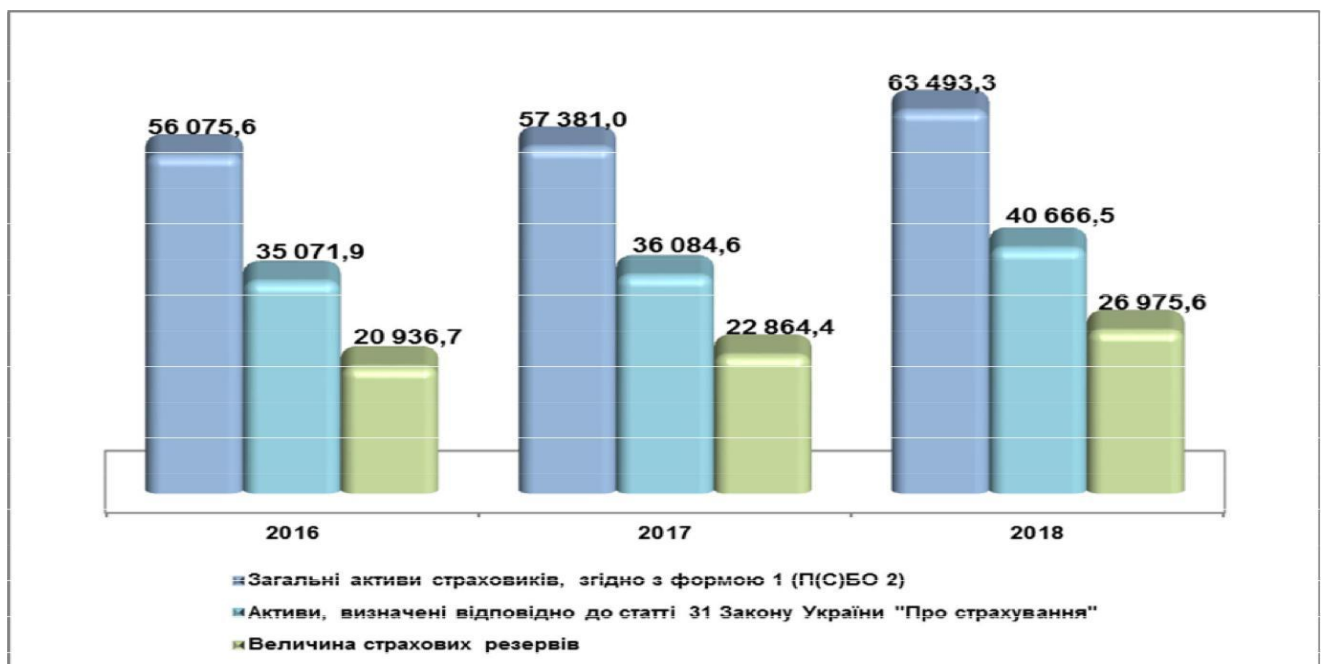
Не менше 90% страхових резервів повинні бути розміщені на території України, якщо інше не передбачено чинним законодавством та міжнародними угодами, що укладені Україною.

Щодо спрямування інвестиційних ресурсів страховиків у конкретні види економічної діяльності, то вони визначені Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів» від 17.08.2002 № 1211 [9]. Зокрема, це розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції; ресурсо- та енергозберігаючі технології; розвиток інфраструктури туризму; добування корисних копалин; перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва; будівництво житла; розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг; розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій. Сюди ж було віднесено розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.

За даними Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [6], загальна кількість страхових компаній на кінець 2018 р. становила 281, зокрема страховиків «life» – 30, а «non-life» – 251 компанія (у 2017 р. 294 компанії, «life» – 33, «non-life» – 261 компанія). Їх загальна кількість має тенденцію до зменшення, адже за 2018 р. порівняно

з 2017 р. кількість компаній зменшилася на 13, а порівняно з 2016 р. – на 29. Але позитивною є динаміка активів та обсягів страхових резервів страховиків у 2016–2018 рр., що наведено на рис. 4.

Репрезентативним є розподіл активів страховиків, які займаються страхуванням, іншим, ніж страхування життя, на кінець 2018 р. (табл. 1). При цьому використано закон розподілу випадкової величини X питомого обсягу груп активів, коли цей показник згрупований з інтервалом рівномірної ширини $h=10\%$. Розмах припустимих значень X (0–100 %) ділиться на 10 інтервалів, і в i -тий інтервал потрапляє визначена кількість страхових компаній n_i при загальній їх кількості n . Відносну частоту W_i визначимо за формулою:

$$W_i = n_i / n. \quad (1)$$

Рис. 4. Динаміка активів та обсягів страхових резервів страховиків у 2016–2018 роки, млн грн.

Джерело: [6]

Таблиця 1

Розподіл за активами страховиків на кінець 2018 р.

Інтервали питомого обсягу, %	Відносна частота (W_i) розподілу за активами станом на 31.12.18				
	основні засоби	довгострокові фінансові інвестиції	поточні фінансові інвестиції	кошти та їхні еквіваленти	інші активи
0-10	0,6	0,5	0,8	0,17	0,25
10-20	0,17	0,08	0,06	0,23	0,2
20-30	0,12	0,1	0,09	0,14	0,15

Продовження таблиці 1

30-40	0,04	0,07	0,02	0,17	0,16
40-50	0,04	0,06	0,02	0,12	0,09
50-60	0,01	0,05	0,03	0,08	0,07
60-70	0,01	0,04	0,01	0,05	0,04
70-80	0,01	0,05	0,01	0,01	0,02
80-90	0	0,03	0,01	0,02	0,01
90-100	0	0,01	0	0,01	0,01
Разом	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

Джерело: Розраховано та складено за даними [5].

Питома вага довгострокових і поточних фінансових інвестицій у структурі балансів страховиків є незначною і наближаються до нуля. При цьому частка довгострокових інвестицій дещо перевищує поточні. Питомі обсяги інвестицій розподілені в інтервалі 0–40 %, що свідчить про те, що страхові компанії з формують свої активи переважно з інших інструментів. Так, левову частку в структурі активів страховиків мають грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші активи. За обсягом коштів та їх еквівалентів більшість з цих фінансових установ має розподілення 20–70%, а за питомим обсягом інших активів – 10–70 %. Отже, у страховики володіють значними ліквідними коштами.

Вищенаведений алгоритм аналізу дав змогу розрахувати необхідні показники розподілу, що подано у табл. 2.

Таблиця 2

Характеристика розподілу за активами страховиків на кінець 2018 р.

Інтервали питомого обсягу, %	Ймовірність									
	основних засобів		Довгостро- кових фінансових інвестицій		поточних фінансових інвестицій		грошових коштів та їх еквівалентів		інших активів	
	емпір.	теор.	емпір.	теор.	емпір.	теор.	емпір.	теор.	емпір.	теор.
0-10	0,6	0,46	0,5	0,35	0,78	0,6	0,18	0,3	0,27	0,32
10-20	0,18	0,25	0,07	0,23	0,06	0,24	0,22	0,2	0,18	0,22
20-30	0,11	0,132	0,11	0,15	0,07	0,09	0,15	0,14	0,16	0,15
30-40	0,05	0,071	0,08	0,1	0,03	0,03	0,16	0,11	0,15	0,1
40-50	0,03	0,04	0,05	0,06	0,01	0,01	0,12	0,08	0,09	0,07
50-60	0,01	0,022	0,05	0,04	0,03	0,01	0,09	0,06	0,08	0,05
60-70	0,01	0,012	0,05	0,03	0,01	0,005	0,04	0,04	0,03	0,03 9
70-80	0,01	0,007	0,05	0,02	0,01	0,005	0,01	0,03	0,01	0,02 1

Продовження таблиці 2

80-90	0	0,004	0,02	0,01	0,01	0,005	0,02	0,02	0,02	0,02
90-100	0	0,002	0,01	0,01	0	0,005	0,01	1,02	0,01	0,01
Разом	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

¹Примітка. Теоретичні значення ймовірності наведено у [22].

На основі графічного методу дослідження було встановлено, що питома вага основних засобів, довгострокових фінансових інвестицій, поточних фінансових інвестицій, коштів та їх еквівалентів, інших активів у загальному обсязі активів розподіляється за експонентами.

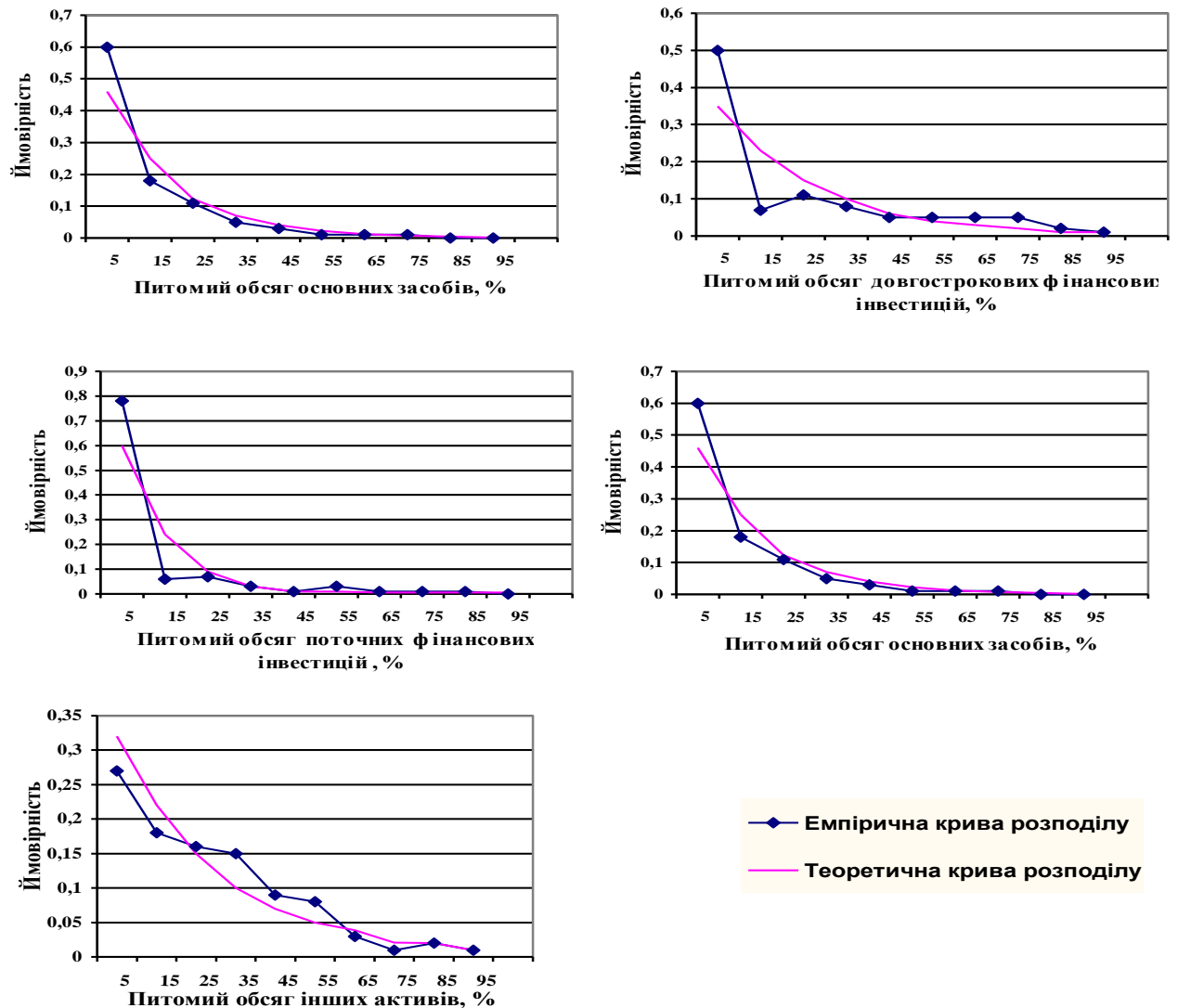

Рис. 5. Полігон відносних частот і функції розподілу питомої ваги активів страхових компаній в Україні у 2018 р.

На рис. 5 наведено полігон розподілу активів страховиків із теоретичною та емпіричною кривими розподілу. Перші наближені до других кривих, що і підтверджує експоненціальний закон розподілу.

У цілому, страхові компанії України можуть формувати страхові резерви за різними напрямками інвестування. Якщо аналізувати структуру активів страхових компаній, то у 2018 р. порівняно з попереднім роком зменшилась частка грошових коштів на поточних рахунках і досягла 8,6%, банківських вкладів (депозитів) – 42,1 %, нерухомого майна – 4,4 %, акцій – 0,1 %. Натомість зросли вкладення в облігації і досягли 1,8 %, цінні папери, що емітуються державою, – 28,9 %, права вимоги до перестраховиків – 13,9 %. Це означає, що вкладення страховиків є консервативними і забезпечуються переважно банківськими депозитами і державними цінними паперами.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що страхові компанії стикаються з великими труднощами безпосередньо на стадії вибору фінансових активів. При цьому вони намагаються досягти інвестиційних цілей на якісному рівні прийняття фінансових рішень щодо найризикованіших напрямів вкладень. Левову частину своїх страхових резервів страховики розміщують на банківських вкладах (депозитах) і вкладають у державні цінні папери. Незначні обсяги та низька ліквідність ринку корпоративних цінних паперів, а також боргова природа вітчизняної економіки призводять до того, що вони вимушені обирати прості та доступні фінансові інструменти.

Зберігання технічних і математичних резервів на банківських депозитних рахунках або у валюті є засобом збереження коштів і захисту від інфляційних ризиків, але це не є забезпеченням реального збільшення капіталу на кшталт вкладення в акції. Перевага страховиків порівняно з іншими інституційними інвесторами – можливість грати на фінансовому ринку на довгостроковому тренді (зазвичай більше року), тож ймовірність програшу буде у кілька разів меншою порівняно з коротким інвестиційним горизонтом.

Науковці та практики-страховики України мають ґрунтовно і з критичним переосмисленням вивчати досвід інвестиційної діяльності

зарубіжних партнерів із метою суттєвої активізації вітчизняного ринку страхових послуг. Наразі актуальною та необхідною залишається проблема реформування процесу управління страховими фінансовими інвестиціями, оскільки страхові резерви є капіталом, що є придатний для інвестиційної діяльності. Нині ж її обсяги є незначними, але сам ринок динамічно розвивається, і від того, як формуватимуться та розміщуватимуться активи страхових компаній, багато у чому залежатиме економічні зростання та розвиток національної економіки.

Список джерел:

1. Внукова Н. М. Оцінка активів страхових компаній / Внукова Н. М., Чернишов С. І., Сокіл С. В. // Фінанси України. – 2002. – № 4. – С. 126–132.
2. Гавриляк Т. С. Фінансовий потенціал інвестиційної діяльності страховиків в економіці України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук. : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Т. С. Гавриляк. – Львів, 2017. – 22 с.
3. Класифікація видів економічної діяльності (ДК 009:2010) [Електронний ресурс]: Наказ Держспоживстандарту України: від 11.10.2010 № 457. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=vb457609-10>.
4. Коваленко Ю. М. Управління фінансовими інвестиціями: навч. посіб. / Ю. М. Коваленко. – Ірпінь: НУДПСУ, 2010. – 350 с.
5. Ліга страхових організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uainsur.com>.
6. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua>.
7. Позднякова Л. О. Перестраховання: тенденції розвитку та шляхи вдосконалення / Л. О. Позднякова, Ю. М. Коваленко // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 12(66). – С. 53–60.
8. Про затвердження Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя [Електронний ресурс]: Розпорядження Нацкомфінпослуг від 17.12.2004 № 3104. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05>.
9. Про затвердження Напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1211. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1211-2002-%D0%BF>.
10. Про страхування [Електронний ресурс]: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.

11. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ufu.org.ua/files/strateg/UFU_strategiya_rozvitku_strahrinku_2012-2020.pdf.

References

1. Vnukova, N. M., Chernyshov, S. I. and Sokil, S. V. (2004), “Estimation of assets of insurance companies”, *Finansy Ukrainy*, no. 4, pp. 126–132.
2. Gavrilyak, T. S. (2017), “Financial potential of investment activity of insurers in the economy of Ukraine”, Ph. D. Thesis, Money, Finance and Credit, Lviv, Ukraine.
3. State Committee of Ukraine for Technical Regulation and Consumer Policy (2010), Order “Classification of types of economic activity”. URL: search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/.../FIN61334.ht...
4. Kovalenko, Yu. (2010), *Upravlinnia finansovymy investytsiyamy* [Financial investment management], NUSTSU, Irpin, Ukraine.
5. The League of Insurance Organizations. URL: <http://uainsur.com>.
6. National Commission, which carries out state regulation in the field of financial services markets. URL: <https://www.nfp.gov.ua>.
7. Pozdniakova, L. O. and Kovalenko, Yu. M. (2006), “Reinsurance: trends of development and ways of improvement”, *Aktual'ni problemy ekonomiky*, no. 12 (66), pp. 53–60.
8. National Commission, which carries out state regulation in the field of financial services markets (2004), Order “On approval of the Methodology for the formation of insurance reserves by types of insurance, other than life insurance”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05>.
9. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2002), Resolution “On Approval of Directions of Investing in the Economic Sectors at the Expense of Insurance Premises. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1211-2002-%D0%BF>.
10. The Verhovna Rada of Ukraine (1996), Law “On insurance”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
11. Strategy of development of the insurance market of Ukraine for 2012–2021 years. URL: http://ufu.org.ua/files/strateg/UFU_strategiya_rozvitku_strahrinku_2012-2020.pdf.

Коваленко Юлія Михайлівна (ORCID: 0000-0002-5678-3185) – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових ринків Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь).

Літвін Яна Анатоліївна – здобувач освіти, Інститут післядипломної освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ).